

4000 éve Európában

NAGYVENYIM TÖRTÉNETE RÖVIDEN

Írta:

Ambrusné dr. Kéri Katalin
tanszékvezető egyetemi docens
Pécsi Tudományegyetem

Dunaújvárostól Sárbogárd felé haladva, lekanyarodva a 6-os főközlekedési útról az utazó egy gondozott, takaros faluba ér: Nagyvenyim házai és virágai köszöntik. A község Magyarország középső részén, a fővárostól, Budapesttől kb. 80 km-re Délre, a Duna jobb partján helyezkedik el, a folyótól mintegy 6 km-re. A település területén és környékén talált, a homokos és löszös talajból előkerült régészeti leletek azt bizonyítják, hogy ezen a helyen már az őskorban is földművesek éltek. Bár az írott forrásokban először csak 1429-ben fordul elő a VENYIM név¹, a környék már sokkal korábban lakott volt.

A bronzkor és a kelta idők emlékei

A kő- és rézkorszak idejéből származó leletanyag Nagyvenyim közelében több helyen is előkerült. A település déli részén található homokbánya azonban csak a Kr. e. 18-17. századra tehető bronzkori emlékeket őrzött. Csontból és bronzból készült tárgyak, főként ékszerek jöttek itt elő olyan gödrökből, amelyek valószínűleg urnasírok mellékletei lehettek csaknem 4000 évvel ezelőtt.

A korai történelem következő, Nagyvenyimen feltárt leletei azok a kelta-eraviszkusz sírok, amelyek páratlanul szép ékszereket és agyagedényeket rejtettek. A Kr. e. I. évezred Európájában jelentős társadalmi változások zajlottak, a Kelet-Franciaországtól a Duna vonaláig nyomon követhető átalakulások együtt jártak egy vagyonos vezető réteg kiemelkedésével, amely meggazdagodását a vasérc feldolgozásának és a kereskedelem fejlődésének köszönhette.² Erre az időre, a Kr. e. 6-5. századra tehetjük a keltaság kialakulását, eredetét, akik a mai Kelet-Franciaország, Svájc és Délnyugat-Németország területén éltek. Innen indult el többirányú terjeszkedésük és – vándorlásaikhoz kapcsolódóan – jellegzetes művészeti díszítőelemeik elterjedése (*La Tène* kultúra).

Törzseik közül előbb a szkordiszkuszok, majd az eraviszkuszok jelentek meg a mai Dunántúlon, ez utóbbiak Fejér megye területén is, a Kr. e. 2. században. A Nagyvenyimen 1959-ben feltárt néhány síros temetőjük arra utal, hogy itt a földműveléssel foglalkozó kelták egy kisebb telepe lehetett ebben az időszakban. A leletanyag egyik legszebb és legkülönlegesebb darabja az a terrakotta színű urna, amelyet az egykori művész a kelta hitvilág figuráival díszített (bika, szarvas, fenyőág és a község címerében is látható nyolcküllős napkerék). A fazekas-mesterség virágzásához, önálló iparággá válásához éppen a környék megfelelő talaja teremtette meg a lehetőséget.³

¹ Csánki Dezső (1897): Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában III. k. MTA, Budapest. 357. o.

² F. Petres Éva (1971): A kelták Fejér megyében. Fejér megye története az őskortól a honfoglalásig 3. Főszerk.: Fitz Jenő, Székesfehérvár. 127. o.

³ Uo. 136. o.

Gazdag lelet a római korból

A régészeti feltárások azt bizonyítják, hogy az eraviszkuszok a rómaiak területfoglalása után is a helyükön maradtak, és – bár római közigazgatás alá vonták őket – saját pénzt verhettek és megőrizhették hagyományukat.

A római korban sorozatosan, évszázadokon keresztül szarmata, markomann és más népek ostromolták a Dunától Nyugatra fekvő területeket, így feltehetőleg a mai Nagyvenyim térségében élő lakosság élőhelyét is. Valószínűleg e zűrzavaros időszakban, a Kr. u. 3. században áshatta el valaki azt a több, mint 1200 darab ezüstpénzt (akkori nevén Antoninianus-t), melyeket valaha Caracalla császár hozott forgalomba, és amelyek 1972-ben kerültek elő Nagyvenyim homokbányájából.⁴ A páratlanul gazdag és érdekes leletanyag vizsgálata arra enged következtetni, hogy talán egy, a római kori Intercisában szolgálatot teljesítő katona összegyűjtögetett zsoldja lehetett ez a kincs.

A római kor további, töredékes emlékei kerültek elő Nagyvenyim-Templomhegyről is, ami arra utal, hogy lehetett itt egy település, talán egy másodlagos fontosságú római út haladt át a falun.⁵

A népvándorlás forgatagában

A Dunántúl keleti részét, Valeria provinciát a rómaiak Kr. u. 434-ben engedték át a hunoknak, akiket alig két évtized múlva legyőztek az ellenük fellázadt germán népek. Fejér megye területén gótok, majd szvébek éltek, őket váltották a 6. század második felében Keletről érkezett avarok.

Nagyvenyim területén máig csupán ennek az utóbbi népnek a nyomait találták meg a régészek. Az avarok téli szállásai és temetői nagyon sok helyen értékelhető állapotban megőrződtek. 1960-ban a nagyvenyimi Javítóvállalatnál például a középső- és késői avar korból (a 7-8. század fordulójáról) való három sírt tártak fel, jellegzetes vas- és bronzdíszek, csatok és hullámvonalas kerámiaedények kerültek itt elő. Az Újvenyimi Baromfitelepen pedig az egyik sírban az avar családfő mellett felszerszámozott lovát is megtalálták.⁶ A sírmellékletekből látszik, hogy szegények és gazdagok is laktak a környéken, és hogy az avaroknak szokása volt halottaik mellé ételeket is eltemetni.

A 8-9. század fordulójára az avar birodalom megbukott, annak nyugati fele – az egész Dunántúllal együtt – a frank határgrófság területe lett.⁷ Ennek, a Karoling-frank uralomnak viszont Fejér megyében nincsen tárgyi emléke.

A középkor virágzó századai

A 10. század elején a honfoglaló magyarok elértek a Dunántúlra, és Fejér megye területét is elfoglalták. Bizonyítják ezt a terület akkor keletkezett temetői és a magyarok szövetségbe tömörült törzseire utaló földrajzi nevek gyakori előfordulása: Nyék, Kér, Keszi, Jenő. Fejér

⁴ Fitz Jenő (2001): Ezüstök a homokból. A nagyvenyimi éremkincs. Intercisa Múzeum, Dunaújváros. 3. o.

⁵ Fitz Jenő (1970): A római kor Fejér megyében. Fejér megye története az őskortól a honfoglalásig 4. Főszerk.: Fitz Jenő, Székesfehérvár. 189. o.

⁶ Bóna István (1971): A népvándorlás kora Fejér megyében. Fejér megye története az őskortól a honfoglalásig 5. Főszerk.: Fitz Jenő, Székesfehérvár. 251., 260-261. o.

⁷ Uo. 263. o.

megye fejedelmi központ lett, és a megye déli területén az ország legnagyobb besenyő szállásterületét alakították ki a magyarság akkori vezérei.

Az államalapító és egyházszervező keresztény király, István, aki bajor feleségével, Gizellával uralkodott, 1018-tól Székesfehérvárt tette meg királysága székhelyéül, ami a megye fejlődését jelentősen előmozdította.⁸ Az Árpádházi királyok uralkodásának első időszakából Nagyvenyim akkori történetére szinte semmiféle leletanyag nem utal. A történészek csupán a 13. század közepére vonatkozóan írják azt, hogy a IV. Béla idején az országban letelepített (a mongolok elől menekülő) kunok feltehetően a falu területén is megjelentek. A megye déli és keleti vidékén ugyanis mintegy 15 kun település alakult ki, Hantos központtal.

A 15. század elején a település neve először fordult elő írott szövegben (egy jobbágy nevének említése kapcsán), a székesfehérvári káptalan birtokainak összeírásakor.⁹ A faluban abban az időben templom is volt.

A törökkor keserves éve

A feudális viszonyok között élő, földműveléssel foglalkozó nagyvenyimi lakosság az 1526-os mohácsi csatavesztés után hamarosan (1538-ban már biztosan) a törökök fennhatósága alá került. Az ország középső területein, így Fejér megyében is a törökök rövid idő alatt jelentős sikereket értek el, és birodalmuk adófizetőivé tették a meghódított területek jobbágyságait. Ugyanebben az időben viszont Nagyvenyim – sok más környező faluval együtt – a végvárnak számító Palota (ma: Várpalota) fennhatósága alá is került.¹⁰

1546-ban a törökök készítettek egy összeírást a település férfi adófizető lakosságáról, amely szerint 49 nő és 38 nőtlen férfi, 2 diák és egy pap élt Venyimen.¹¹ A falu lakói török és magyar uraiknak is tized-fizetéssel tartoztak. adóztak az állatok, a gabona, a must után, sőt a törökök fej- és kapudót is kivetettek rájuk. Jóllehet, a település a budai szandzsák része volt, a venyimektől beszedett adókat Dervis bég szegedi birtokára vitték, és az ottani vár török védői között osztották szét.

A fennmaradt források tehát azt bizonyítják, hogy Nagyvenyim lakói – hasonlóan az ország középső, török kézen lévő területeinek jobbágyságaihoz – jelentős terheket viseltek. Helyzetüket súlyosbította, hogy az 1591 és 1606 között zajlott 15 éves háború hadszíntérré változtatta a környéket. Jóllehet, 1559-ben a falu 58 jobbágytelkével (*sessio*) és házával a megye egyik legnépesebb kistelepülése volt, a 17. század elején a sokat gyötört magyar lakosság szinte teljesen elvándorolt Nagyvenyimről.¹²

A korábban színmagyar dunántúli és alföldi területeken ekkortájt számos idegen, elsősorban Dél felől érkező népcsoport jelent meg.¹³ A pusztuló, pusztásodó területekre, így

⁸ Györffy György (1987): Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza II. Akadémiai Kiadó, Budapest. 326. o.

⁹ Zichy okmánytár VIII:384., Csánki i. m. 357. o.

¹⁰ Balázs László (1971): 100 éves harc az acsai uradalomért. In: Fejér megyei történeti évkönyv V. Székesfehérvár. 128. o.

¹¹ Idézi: Bugár Jenő (1997): Nagyvenyim. BUWEX Bt., Nagyvenyim. 18. o.

¹² Balázs i. m. 221. o.

¹³ Szabó István (1991, reprint): Pusztuló magyarság. In: A kereszténység védőbástyája. Magyar művelődéstörténet 3. Magyar Történelmi Társulat, Budapest. 88. o.

Nagyvenyim térségébe is a Balkánról beszivárgó rácok érkeztek, több hullámban. Eleinte úgy jöttek, mint a török csapatok zsoldosai, majd kereskedéssel és pásztorkodással foglalkozó csoportok követték őket. Ők – miként a falu egyes régi dülőnevei, pl. Mali Hunka, Cerni Hunka, Comenyi Hunka is mutatják – mindenütt betelepültek az elmenekült jobbágyok helyére. (A török ellen folytatott felszabadító harcok idején, a 17. században viszont ezek a rác falvak többnyire elpusztultak, emléküket már csak a földrajzi nevek őrzik itt-ott.)

Az aranydaru oltalmában

A falu földjei 1659-ben a zirci cisztercita apátság tulajdonába kerültek, ám az apátság birtokait évtizedekig a lilienfeldi ciszterek kezelték. (A község címerében alul látható őrdaru, mely az éberség jelképe, a Zirci apátság címerét idézi.) A ciszter rend első magyarországi apátságát még II. Géza király alapította, de a rend igazi felvirágzása III. Béla uralkodásának idejére tehető. Ekkor egymás után jöttek létre monostoraik, például Eger, Szentgotthárd, Pilis, Pásztó és Zirc területén.¹⁴

Fejér megye 1688-ban szabadult fel a török megszállás alól, ezt követően Venyim térségében is megindult a területek újbóli benépesítése. Az uradalom, melynek területén a falu is feküdt, 1700-tól 1814-ig a sziléziai Henrichovban lévő apátság fiókja lett, miután Braun Zsigmond zirci apát eladta területeit az ottani cisztercitáknak.¹⁵ A 18. század elején az apátság területén mindenütt – különösen Zircen – nagy templom- és házépítkezések kezdődtek. 1750-ben már perjele (vagyis az apát utáni tisztséget betöltő szerzetesi vezetője) is volt Zircnek. Nagyvenyimen 1737-ben épült meg az a, ma plébániaként ismert kastélyszerű épület, amely eredetileg a jószágkormányzó számára készült.

A település akkori hitéletéről, lakosainak életkörülményeiről számos részletet tartalmaz a plébánosok és segítők által vezetett krónika, a *historia domus*. Ebből és számos más, korabeli forrásból is kiolvasható, hogy Nagyvenyim lakói a 18. század első felében vallási ügyekben Dunaföldvár, Adony és Dunapentele lelkészeit keresték fel, mert saját templomuk nem volt. A zirci perjelnek kellett intézkednie abban, hogy a venyimi hívőket Előszállásra irányítsa, az ottani plébániára.¹⁶ Nem csupán a hitélet, de a gazdasági ügyek esetében is voltak viták a környező települések között, az uradalom földjeinek szomszédságában élő birtokosok ugyanis nem akarták elismerni a ciszterci rend birtokjogát a területen, és igyekeztek határaikat az uradalom rovására növelni, például Perkáta és Kisvenyim a venyimi lakosság kárára.¹⁷

Az uradalom földjei – így a venyimi határ is – ebben az időben bérlők kezén voltak, akik főként legelőgazdálkodással foglalkoztak. 1724-től az egyik legtehetősebb bérlő Koszta János, rác uraság volt, aki juhokat és sertéseket tartott Venyim körül, és akinek alakját – Rác Jankó néven – máig őrzi a népi emlékezet. Feltételezett sírköve a legutóbbi évekig látható volt a Venyim nyugati szélén lévő réten.

A faluban 1766 és 1769 között kastély és kápolna épült. A II. József uralkodása alatt született *Regulatio Parochiarum* Venyimre helyi káplánság (*capellanus localis*) felállítását rendelte el, amit 1784-ben szerveztek meg. Az akkor kinevezett lelkészhez, Coneider Dávidhoz 341 hívő tartozott. Bár a zirci perjel ígéretet tett egy templom és paplak Venyimen történő felépítésére, ezek végül mégis Újmajorba (ma: Mezőfalva) kerültek, 300

¹⁴ Szántó Konrád (1983): A katolikus egyház története I. Ecclesia, Budapest. 397. o.

¹⁵ Károlyi János (1896): Fejér megye története IV. Székesfehérvár, 53. o.

¹⁶ *Historia Domus* I. k., 7. o. kézirat. (A forrást néhai Dolmány Vendel atya bocsátotta e tanulmány szerzőjének rendelkezésére.)

¹⁷ Idézi: Bugár i. m. 22. o.

karácsonyszállási hívó kezdeményezésére, akik a távolság miatt nehezen tudtak volna Venyimre járni misére.¹⁸ A venyimi hívők így 1792-től az újmajori plébániához tartoztak.

A település a 18. század második felében népességszámát tekintve gyarapodott, amihez némileg hozzájárultak az 1811-ben lebonyolított betelepítések is. A gazdálkodási viszonyok megváltozása, a bérleti rendszer megszűnése elsősorban a napóleoni háborúk idején tapasztalható gazdasági fellendülés következménye volt. A zirci apátság saját kezelésébe vette a földeket, és a területek korszerű művelése sok kétkezi munkát és nagyfokú szervezettséget kívánt, szemben a legelőbérlet rendszerével, mely nem igényelt jelentős munkaerőt. Az előszállási uradalomhoz tartozó venyimi földeken a 19. század elejétől nem csupán gabona- és szőlőtermeléssel foglalkoztak, hanem jelentős volt a dohánykertészet, a lucerna, a kender és a kávéárpa termesztése is.

Egy tudós évei Nagyvenyimen

1767. március 20-án Zala megyében született Varga Márton, aki élete utolsó 5 évét Nagyvenyimen töltötte el, mint a Zirci apátság uradalmának igazgatója. A korszak neves tudósa iskoláit Szombathelyen és Székesfehérváron végezte el, természettudós-filozófus, bölcsész doktor volt. Komáromban középiskolai tanárként dolgozott, majd Nagyváradon és Győrött főiskolai (19. századi kifejezéssel élve *akadémiai*) tanár lett. 1796-tól tagja volt az Erdélyi Nyelvművelő Társaságnak. Nem csupán természettani és gazdasági tudományokkal foglalkozott, hanem – Apáczai Csere János nyomdokain járva – sokat tett a magyar természettudományos szaknyelv megteremtéséért. Fontosabb művei Nagyváradon jelentek meg főként magyar, illetve latin nyelven csillagászatról és a természet megismeréséről, valamint a korszerű mezőgazdaságról és a fizikáról. Az alábbi műveket alkotta például: „A gyönyörű természet tudománya; magyarázta a tüneményekből és az új feltalálásokból nemzete s az ifjúság javára. 1-2.” (Nagyvárad, 1808), „A csillagos égnek és a föld golyóbisának az ő tüneményeivel együtt való természeti előadása s megismertetése” (Nagyvárad, 1909), „Assertiones ex physica, historia naturali et re rustica” (Nagyvárad, 1909).¹⁹

Nagyvenyimi tartózkodása alatt családjával az 1737-ben emelt jószágigazgatói épületben lakott. Itt halt meg 1818. április 5-én, 52. életévében. Magyarország vezető folyóirata, a Tudományos Gyűjtemény halála kapcsán megemlékezést tett közzé, melyben méltatta Varga Márton tudományos érdemeit. A nekrológ szerint élete utolsó öt évében „... üres idejét a tapasztalásbeli Gazdálkodás' kidolgozására szentelte. Sajnálhatni, hogy tudós észrevételeit közre nem bocsáthatta. Öt nevetlen (*t.i. kiskorú*) gyermeket hagyott maga után.”²⁰

A falu lakossága a 19. században

József nádor tanácsára a Zirci apátság Újmajorra németajkú lakosságot telepített a Bakonyból, hogy a gazdálkodáshoz biztosítsák a megbízható és elegendő számú munkaerőt. Az 1811-től kezdve a nádor után Hercegfalvának elnevezett település környékén található, gyéren lakott puszták lakosságát szerették volna az újonnan betelepített földművesekkel egy községbe szervezni, ám a magyarok jelentős része inkább a nagykarácsonyi és nagyvenyimi

¹⁸ Historia domus i. m. 9. o.

¹⁹ Szinyei József (1914): Magyar írók élete és munkái. XIV. kötet. Hornyánszky V., Budapest. 902. o.

²⁰ Kihalt tudósok és írók. Varga Márton. = Tudományos Gyűjtemény, 1818:V. kötet, Pest. 126-127. o.

szőlőkbe húzódott.²¹ Az 1828-as országos összeírás adatai azt mutatják, hogy 15 adózó jobbágy és 6 ház nélküli zsellér élt családtagjaival Venyim területén. 1836-ban már 481 körül volt a lakosok száma.²² A népesség egy 1838-as kimutatás szerint zömmel továbbra is jobbágyokból és zsellérekéből állt, mindössze 4 tisztviselő és egy kézműves élt a településen. Az 1839-ben készült nemesi összeírás név szerint említett egy venyimi kocsmárost, egy bognárt és az ispánt.

Az első venyimi iskola 1825-ben épült, a szőlőhegyi részen, ma azonban már nem áll. Az iskola történetéből fennmaradt források többnyire nem csupán az ott folyó munkáról, hanem a diákok létszámadatairól is tudósítanak. 1841-ben például 35 fiú és 16 leány tanult magyar nyelven az intézményben.²³

Az 1848-as forradalom a település lakói számára az új élet hajnala volt: ekkor szentesítették a jobbágyfelszabadítást, és eltörölték az úrbéri terheket (például a robot és a dézsma kötelezettségét). A források szerint Venyim akkori lakói – hasonlóan az ország más jobbágyaihoz – a mindennapokban csak nehezen tudták érvényesíteni jogaikat. A lakosság, terhei ellenére, élelmiszerral és ingyen fuvarral támogatta a magyar szabadságharcot, konkrétan a seregélyesi tábor katonáit.

A 19. század közepén készült statisztikák, például Fényes Elek összegzései világosan mutatják, hogy a szabadságharc leverése után a venyimi lakosság nagy része cselédsorba süllyedt. Adatai szerint 1851-ben Kis- és Nagyvenyimen együttesen 613 ember élt, akik csaknem valamennyien (miként ma is) katolikusok voltak. „Kis- és Nagy-Venying, egymás mellett fekvő két pusztá, Fejér v.megyében, ut. p. Duna-Penteléhez 1¼ órányira. Határuk nagy kiterjedésű, s bár nagy részben homokos, mégis termékeny. Juhtenyésztése figyelmet érdemel...” – írta még ismertetőjében Fényes Elek.²⁴

Az előszállási uradalom tíz kerülete közül a nagyvenyimi volt a legnagyobb, és a falu közigazgatásilag a 20. század közepéig Hercegfalvához tartozott. A járási központ viszont 1854-től Sárbogárd volt.

A kiegyezés időszakában, az 1868-as Eötvös-féle népoktatási törvényt követően, a tankötelezettség kimondása után 1870-ben a pusztai területen is elemi iskolát és tanítói lakást alapított az apátság. Ez, a klasszicista stílusban emelt épület, mely a 20. század végén könyvtárként és művelődési házként is funkcionált, a közelmúltban lebontásra került.

Forradalmak és háborúk sodrában

A 19. század végének agrárszocialista mozgalmi, valamint az I. világháborút követő forradalmi szellemiség Nagyvenyimen is bizonyos visszhangra talált. Hasonlóan a térség más falvaihoz, az itteni lakosság körében is megfogalmazódtak a parasztság terheinek enyhítését célzó követelések. A két világháború között a gazdasági válság ellenére a település fejlődött. A falusi társadalom akkori mindennapjaira, a mezőgazdasági munkákra és a szórakozás röpké pillanataira Nagyvenyim legidősebb lakosai még ma is élénken emlékeznek. A Dohánytelep, a Hatház, a Gyártelep új épületei elviselhető életkörülményeket teremtettek a dohánykertészek, cselédek és állatgondozók számára. Az apátság birkáit juhászok legeltették. A mezőgazdasági munkákat gépekkel segítették, ám a vetés, a kapálás, az aratás és a

²¹ F. Szabó Géza (1932): Székesfehérvár szabad királyi város általános ismertetője és címtára az 1931-32. évre. Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesülete, Budapest. 218. o.

²² Schneider Miklós – Juhász Viktor (1937, szerk.): Fejér vármegye. A Magyar városok monográfiája kiadóhivatala, Budapest. 112. o.

²³ Idézi: Bugár i. m. 134. o.

²⁴ Fényes Elek (1851): Magyarország geographiai szótára I. k. Pest. 290. o.

dohánytermesztés így is nehéz munka volt. A település mellett húzódó akkori vasútvonal még a főváros piacaira is eljuttatta a nagyvenyimi tejet és tejtermékeket, amiket a külterületekről lóré-vasúton gyűjtöttek össze.

Szórakozást jelentettek ebben az időben a táncmulatságok, a közös éneklés, a lakodalmak és a tanító által betanított színi előadások.

1941-ben Magyarország a központi hatalmak oldalán belépett a II. világháborúba. Nagyvenyimről is sok férfit hívtak be katonának, akik számos hadszíntéren teljesítettek szolgálatot. Közülük többen hadifogságba estek, és csak a háború után tértek haza. A falu háborúban elveszett hősi halottainak, elhurcolt és polgári áldozatainak Nagyvenyim lakossága 1993-ban állított emlékművet a temetőben. 1944 tavaszán a német csapatok bevonultak Magyarországra. Ennek az évnek a végén Nagyvenyim térségében is súlyos harcok folytak a német védelmi állások katonái és az előrenyomuló szovjet csapatok között. A község végül 1945. január 23-án került a szovjetek ellenőrzése alá, akik birtokba vették a venyimi olaj- és keményítőgyárat.

Az önálló Nagyvenyim elmúlt ötven éve

1945 után több párt is alakult Nagyvenyimen, és már ekkor megfogalmazódott az önálló község megszervezésének gondolata. Az 1945-ös földosztások során a Zirci apátság előszállási uradalmának egykori területeit is kimérték, ezzel számos lakost saját földtulajdonhoz juttattak. Ez is megalapozta a különböző településrészek önálló közigazgatási egységgé alakítását. 1946-ban mutatták be a települési tervet, eszerint Nagyvenyim községet a nagyvenyimi pusztai és szőlőhegyi részből, Bernátkútból és a dohánytelepi részből kellett megszervezni,²⁵ és hozzá kellett csatolni egy kisebb földterületet Dunapentele határából is. Így a falu közigazgatási területe összesen 4300 kataszteri hold lett. 1947. június 23-án Rajk László belügyminiszter elrendelte az önálló Nagyvenyim megalakítását, ami 1947. augusztus 1-én megtörtént²⁶.

1947 óta a község folyamatosan fejlődik és gyarapodik, jóllehet, különösen az 1950-es években a lakosság nehéz időket is megélt. Az erőltetett tervgazdálkodás, a terménybehajtás, a nehéz fizikai munka jelentős terheket rótt a nagyvenyimiekre. 1958-ban ebben a faluban is agitátorok járták a házakat, és (egy korábbi kezdeményezést követően) megindult a termelősövetkezet szervezése. Sok gazdát nem volt könnyű meggyőzni a belépésről, gyakran csak a kilátásba helyezett szankciók segítettek. 1959-ben végül megalakult a Búzavirág técesz, amelyik (később más néven, illetve a dunaújvárosi Vörös Csillag termelősövetkezethez csatolva) évtizedekre meghatározta a mezőgazdaságból élő nagyvenyimiek sorsát. A közelben létesült új ipari város, Dunaújváros szintén számos munkalehetőséget kínált és kínál ma is a faluban élőknek.

A község önálló életének első két évtizedében a posta megnyitása, a jegyzői hivatal létesítése, az út- és villanyhálózat megteremtése, az új iskola építése volt a legfontosabb feladat a községi vezetés megszervezése mellett. Az 1970-es évekre orvosi rendelő, boltok, híd, óvoda és szolgálati lakások épültek. 1977-ben Nagyvenyimet városkörnyéki községgé nyilvánították. Járdák, szépülő és sokasodó házak jelezték az önállóvá vált település életképességét, erejét, lakói szorgalmát.

Az 1980-as években kiépült az östelepülés víz- és gázvezetékhalózata, a község lakosságának páratlan összefogásával és jelentős munkájával. Megújult az iskola, a községháza, az orvosi rendelők, valamint telefonhálózat, gyógyszertár, sportcentrum és kerékpárút létesült.

²⁵ Bugár i. m. 35. o.

²⁶ Kivéve a Csaba utcát, mert azt később csatolták a községhez.

Mára Nagyvenyim kétségkívül Fejér megye egyik legszebb településévé vált. A kényelmes életkörülmények, a jó buszközeledés, a nagyváros közelsége, a falusi levegő vonzó helyé teszik a letelepedni vágyók körében. Több, mint 4100 lakója között az őslakosok mellett sokan vannak olyanok, akik a megye más részéről érkeztek, és Nagyvenyimen találtak igazi otthonukra. A faluból elszármazott venyimiek pedig nem felejtik gyökereiket. A község testvértelepülései, a németországi Altomünster és az erdélyi Egeres példájából további ötleteket meríthetnek az itt élők a szép és egészséges lakókörnyezet kialakítása, az összefogás kapcsán.

Ahogy az a tárgyi és írott emlékek tanúsítják, Nagyvenyim területén már csaknem 4000 évvel ezelőtt is éltek emberek. Kelták és avarok, besenyők és kunok, törökök, rácok és németek tekintették otthonuknak – hosszabb-rövidebb ideig – ezt a földet az 1100 éve ide érkezett magyarokkal együtt. A település régi lakói jobbára földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak, és minden nehéz történelmi időben megpróbálták életben maradni és boldogulni, hagyományaikat, vallásukat megőrizni. Nagyvenyim történetének forrásai, a régi ékszerek és díszes edények, a csillogó pénzermék és a megszürcült sírkövek, a foszladozó iratok és porladó épületmaradványok, valamint a szájról-szájra továbbadott színes legendák mind-mind azt bizonyítják, hogy ez a kis település évezredek óta Európa része, népek és kultúrák találkozóhelye. A térképen csak egy aprócska pont, múltja a magyarság történetében csak egy rövid fejezet, mégis teljesen betölti lakosai szívét.

(Az írás Nagyvenyim és Altomünster partnerkapcsolatának tízéves évfordulóján kiadott NAGYVENYIM című kiadványában jelent meg 2004-ben.)